

Deskryptory_BN

Deskryptory Biblioteki Narodowej

Jakub Kalinowski

Instytut Bibliograficzny

Pracownia Deskryptorów Biblioteki Narodowej

DESKRYPTORY BIBLIOTEKI NARODOWEJ

Propozycja zmian w opracowaniu zbiorów bibliotecznych
w dobie sieci semantycznej

Warszawa, 20-21 kwietnia 2015 r.

ASPEKT SŁOWO OPRACOWANIE BAZA INSTYTUCJA FASETY OSOBA ENCJE OSOBA TEMAT
TERMIN FORMA CZAS GATUNEK INDEKSOWANIE ZAGADNIENIE MIEJSCE
Deskryptory BN UJĘCIE
RODZAJ WSPÓŁRZĘDNOŚĆ

Uproszczenie

1

DBN – uproszczony JHP BN

ASPEKT SŁOWO OPRACOWANIE BAZA INSTYTUCJA FASETY OSOBA ENCJE OSOBA TEMAT
INDEKSOWANIE ZAGADNIENIE MIEJSCE
Deskryptory BN UJĘCIE
TERMIN FORMA CZAS GATUNEK RODZAJ WSPÓŁRZĘDNOŚĆ .BYT OBIEKT

2

Przedmiotowy ?

3

słowa kluczowe

deskryptory

kontrola autorytatywna

Rozsądny kompromis

języki haseł przedmiotowych

postkoordynacja

ASPEKT SŁOWO OPRACOWANIE BAZA INSTYTUCJA FASETY OSOBA ENCJE OSOBA TEMAT
TERMIN FORMA CZAS GATUNEK WSPÓŁRZĘDNOŚĆ RODZAJ .BYT OBIEKT UJĘCIE
Deskryptory BN INDEKSOWANIE ZAGADNIENIE MIEJSCE

4

Granulacja danych

ASPEKT SŁOWO OPRACOWANIE BAZA INSTYTUCJA FASETY OSOBA ENCJE TEMAT
TERMIN FORMA CZAS GATUNEK INDEKSOWANIE ZAGADNIENIE MIEJSCE
Deskryptory BN RODZAJ BYT UJĘCIE
WSPÓŁRZĘDNOŚĆ OBIEKT

5

Encje

ASPEKT SŁOWO OPRACOWANIE BAZA INSTYTUCJA FASETY OSOBA ENCJE OSOBA TEMAT
INDEKSOWANIE ZAGADNIENIE MIEJSCE
TERMIN FORMA CZAS GATUNEK RODZAJ WSPÓŁRZĘDNOŚĆ .BYT OBIEKT UJĘCIE
Deskryptory BN

6

Baza Deskryptorów BN

7

Proste katalogowanie i wyszukiwanie

8

**Co się stanie z obecnymi
opisami?**

Funkcje Deskryptorów BN

Czym jest deskryptor?

Definicja jak w normach NISO
ANSI/NISO Z39.14-1997
ANSI/NISO Z39.19-2005

Synonim formy preferowanej
ANSI/NISO Z39.19-2005

Termin wybrany jako preferowany do
wyrażania zawartości dokumentu
ANSI/NISO Z39.14-1997

Jednostka języka
deskryptorowego

W indeksowaniu - termin
preferowany, synonim hasła
przedmiotowego

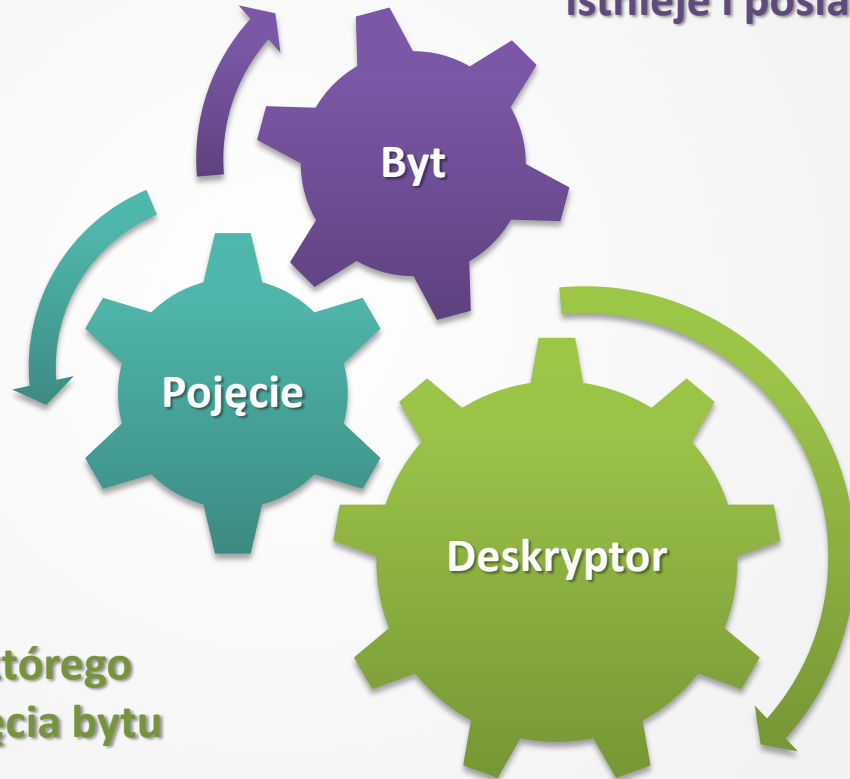
Czym jest deskryptor?

Czym jest deskryptor?

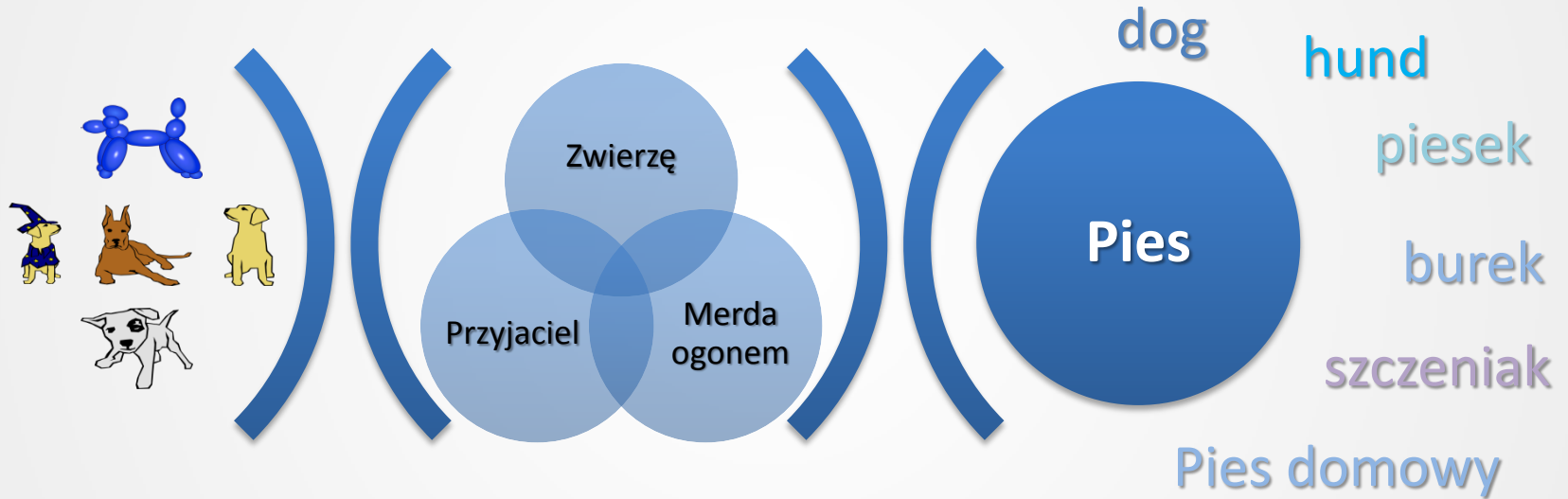
Element rzeczywistości, który istnieje i posiada istotę

Obraz-znak treści bytu
wytworzony w umyśle
człowieka

Preferowany znak, którego
desygnatami są pojęcia bytu

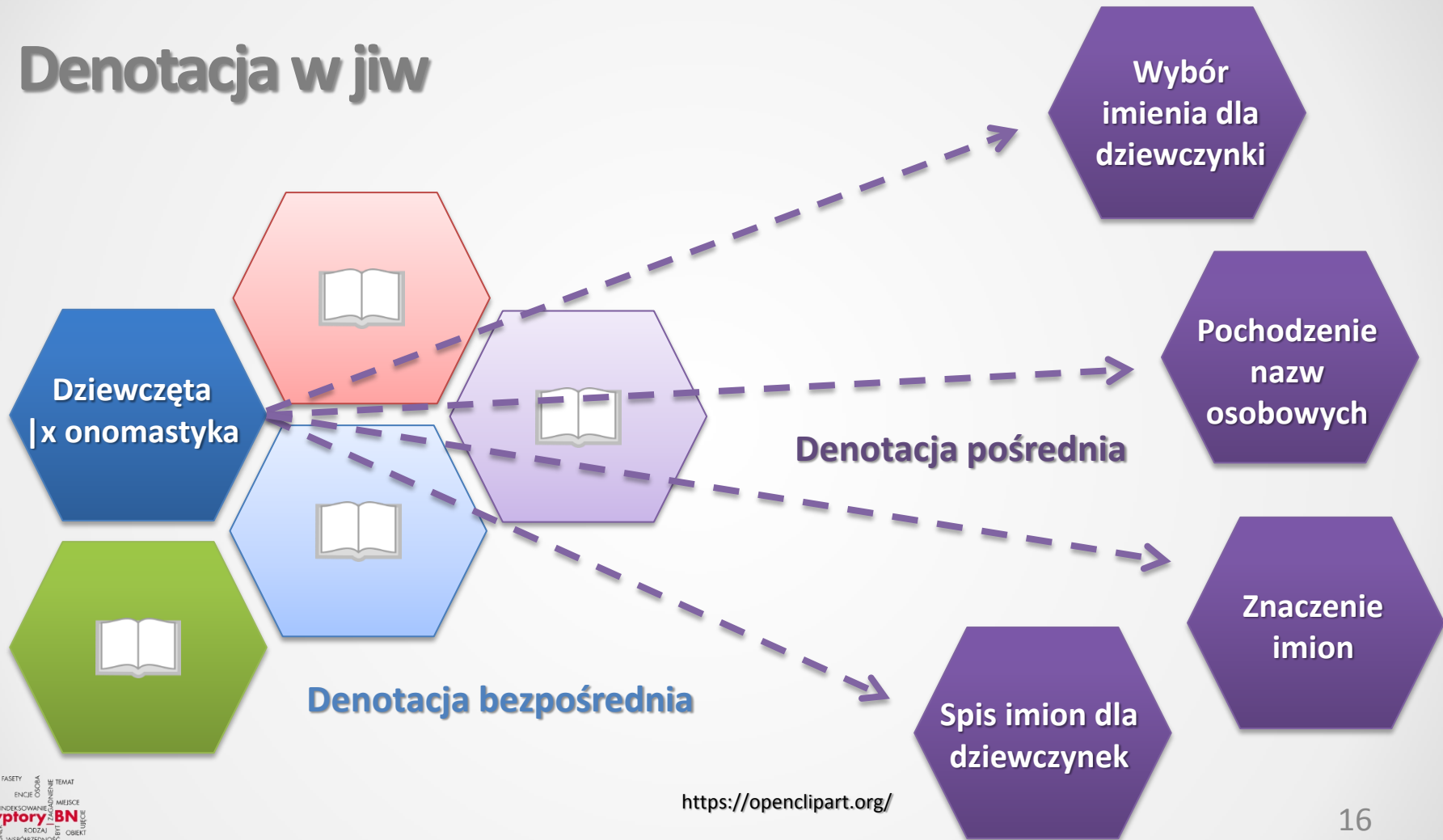
Czym jest deskryptor?

Byt ↔ **Pojęcie** ↔ **Deskryptor**

<https://openclipart.org/>

Denotacja w jiw

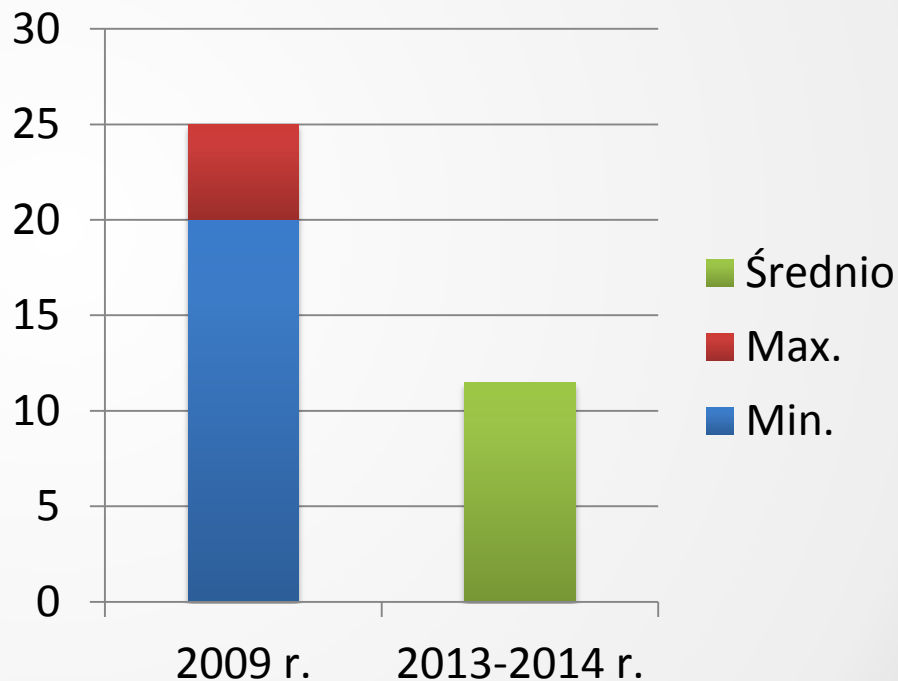
<https://openclipart.org/>

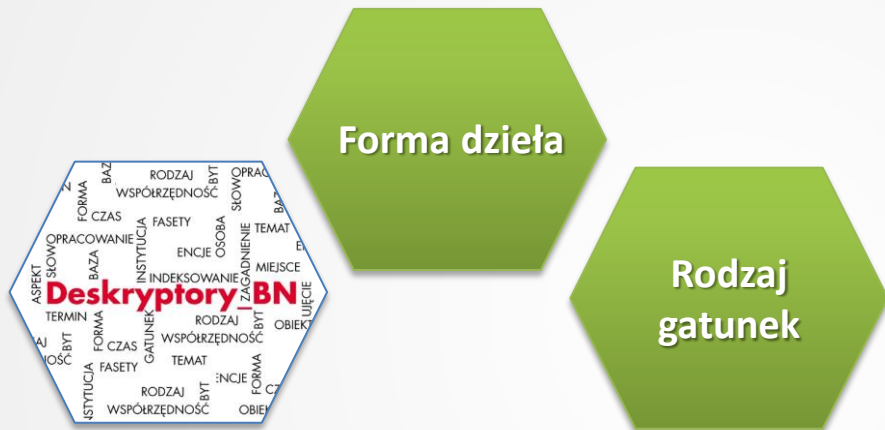

Wyszukiwanie przedmiotowe w katalogach BN

4	☐	Ciśnienie krwi -- badanie
5	☐	Ciśnienie krwi -- badanie -- metody
6	☐	Ciśnienie krwi -- badanie -- Polska -- od 1980 r.
7		<i>Ciśnienie krwi niskie -- Zob. Ciśnienie krwi obniżone.</i>
8		Ciśnienie krwi obniżone -- 3 Zbliżonych Hasła Przedmiotowe
9	☐	Ciśnienie krwi obniżone
10	☐	Ciśnienie krwi -- pomiary
11		Ciśnienie krwi wzmożone -- 9 Zbliżonych Hasła Przedmiotowe
12	☐	Ciśnienie krwi wzmożone
13	☐	Ciśnienie krwi wzmożone -- a ciąża -- badanie
14	☐	Ciśnienie krwi wzmożone -- a krążenie mózgowe
15	☐	Ciśnienie krwi wzmożone -- a serce
16	☐	Ciśnienie krwi wzmożone -- a udar mózgu
17	☐	Ciśnienie krwi wzmożone -- a układ krążenia
18	☐	Ciśnienie krwi wzmożone -- badanie
19	☐	Ciśnienie krwi wzmożone -- badanie -- metody

Układ encji indeksowanych DBN

Forma dzieła, rodzaj / gatunek

Pole 380

- Forma dzieła w ujęciu szerszym - klasowym
- Klasa gatunków, form i innych cech fizycznych wyznaczających ogólną klasę
- Eferberowska koncepcja dzieła
- Forma - jeden z atrybutów dzieła
- Rozpoznanie dzieła na poziomie materializacji – pierwszego oryginalnego wydania - jeżeli brak innych danych

Poezja

Forma dzieła

Rodzaj / gatunek

Pole 655

- Forma dzieła w ujęciu gatunkowym
- Grupa dzieł, których zawartość zorganizowana jest w ten sam sposób

Sonety

Forma dzieła, rodzaj / gatunek

Pole 380

- Encja indeksowana w polu 380 rekordu bibliograficznego
- Zamknięta lista deskryptorów dla form dzieła
- Stosuje się opis wielokrotny

Poezja

Pole 655

- Encja indeksowana w polu 655 rekordu bibliograficznego
- Otwarta lista deskryptorów dla gatunków
- Stosuje się opis wielokrotny

Sonety

Forma dzieła

Rodzaj / gatunek

Forma dzieła

Forma dzieła

Pola 380

Albumy i książki artystyczne
Artykuły
Audiobooki
Czasopisma
Dramaty
Druki ulotne
Ebooki
Filmy
Fotografie
Gazety
Grafiki
Gry komputerowe
Komiksy

Literatura faktu
Mapy
Muzyka
Nadbitka
Nuty
Obiekt 3-wymiarowy
Pliki i bazy danych
Pocztówki
Poezja
Poradniki i przewodniki
Programy komputerowe
Programy radiowe i telewizyjne
Proza

Publikacje brajlowskie
Publikacje dydaktyczne
Publikacje fachowe
Publikacje informacyjne
Publikacje naukowe
Publikacje popularnonaukowe
Publikacje promocyjne
Publikacje religijne
Publikacje urzędowe
Rejestracje dźwiękowe i wideo
Rękopisy
Rysunki
Starodruki

Forma dzieła, rodzaj / gatunek

Przykłady

Pola 380 i 655

Kryminał z dwudziestolecia międzywojennego

380 __ |a Proza

655 _4 |a Powieść

655 _4 |a Kryminał

Plan Warszawy

380 __ |a Mapy

655 _4 |a Plany miast

Forma dzieła, rodzaj / gatunek

Przykłady

Pola 380 i 655

Historia Polski 1795-1914

380 __ |a Publikacje naukowe

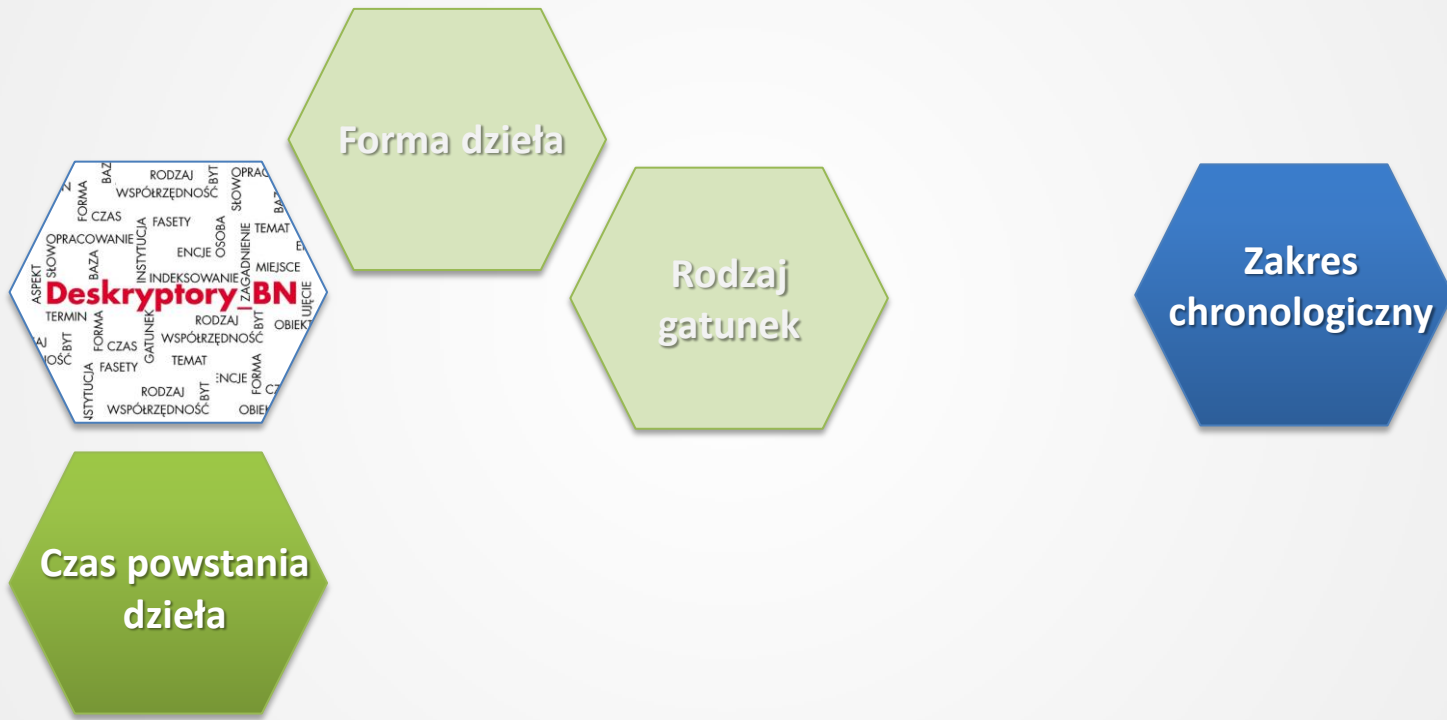
655 _4 |a Monografia

Vademecum masażysty

380 __ |a Publikacje fachowe

655 _4 |a Poradniki

Układ encji indeksowanych DBN

Czas powstania dzieła, zakres chronologiczny

Pole 388

Czas powstania
dzieła

- Czas powstania dzieła w formie wieku
- Eferberowska koncepcja dzieła
- Rozpoznanie czasu powstania dzieła na poziomie materializacji – pierwszego oryginalnego wydania - jeżeli brak innych danych

1901-2000

Pole 648

Zakres
chronologiczny

- Lokalizacja w czasie przedmiotu dzieła lub innych encji opisu przedmiotowego

1801-1900

Czas powstania dzieła, zakres chronologiczny

Pole 388

Czas powstania
dzieła

- Encja indeksowana w polu 388 rekordu bibliograficznego
- Przedziały lat dla pełnych wieków
- Sześć uniwersalnych zakresów szczegółowych dla XX w.: 1901-1914, 1914-1918, 1918-1939, 1939-1945, 1945-1989, 1989-2000
- Stosuje się opis wielokrotny

1901-2000

Pole 648

Zakres
chronologiczny

- Encja indeksowana w polu 648 rekordu bibliograficznego
- Przedziały lat dla pełnych wieków
- Sześć uniwersalnych zakresów szczegółowych dla XX w.: 1901-1914, 1914-1918, 1918-1939, 1939-1945, 1945-1989, 1989-2000
- Stosuje się opis wielokrotny

1801-1900

Czas powstania dzieła

Przykłady

Pola 388

Powieść z dwudziestolecia międzywojennego

388 1_ |a 1901-2000

388 1_ |a 1918-1939

Zbiór grafik z przełomu XVIII i XIX w.

388 1_ |a 1701-1800

388 1_ |a 1801-1900

Konwersja określników | y do pól 648

Przykłady

Pola 648

Ilość zmodyfikowanych rekordów bibliograficznych: 907 613

- 1 pole 648 – 563281 - 62,06%
- 2 pola 648 – 265687 - 29,27%
- 3 pola 648 – 35413 - 3,90%
- 4 pola 648 – 25683 - 2,83%
- 5 pól 648 – 7113 - 0,78%
- 6 pól 648 – 3398 - 0,37%
- 7 pól 648 – 2045 - 0,23%
- [...]

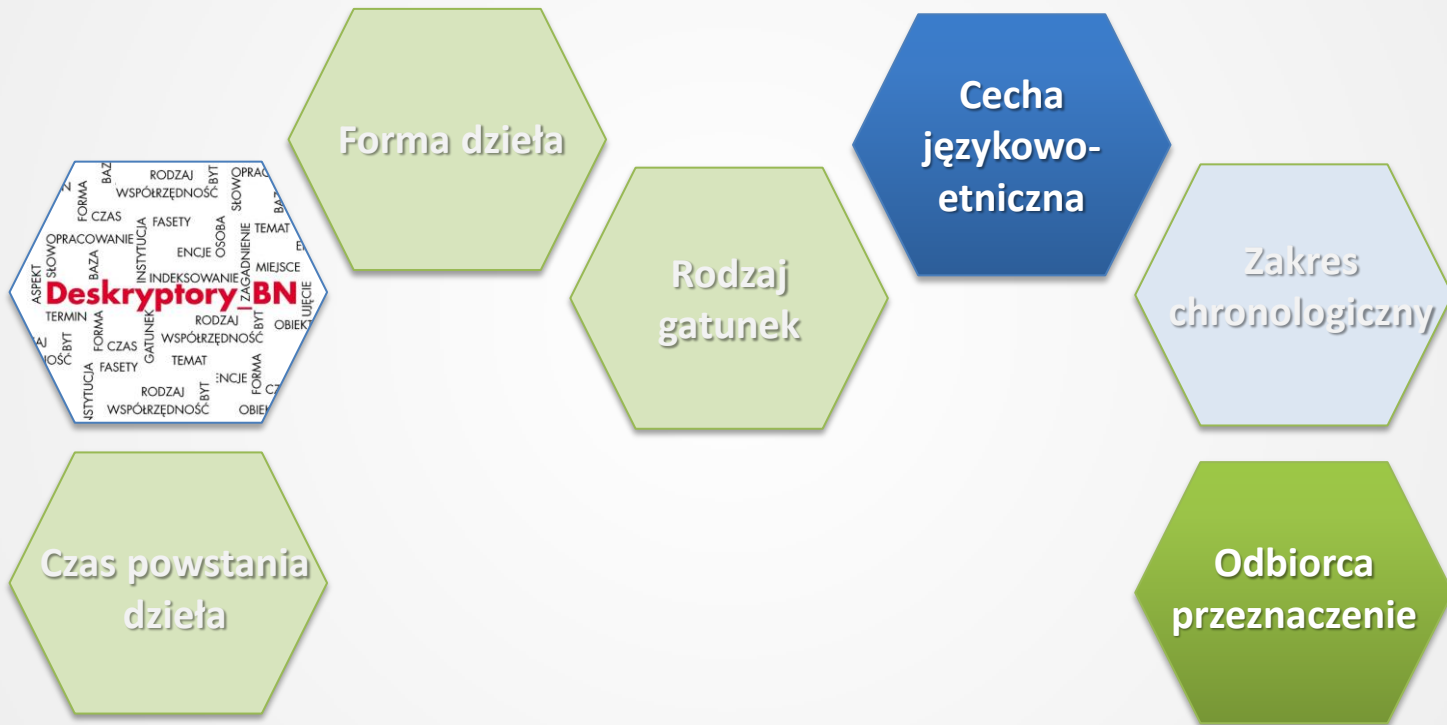
91,33%

8,67%

Układ encji indeksowanych DBN

Odbiorca / przeznaczenie i cecha językowo-etniczna

Odbiorca przeznaczenie

Pole 385

- Przeznaczenie dzieła lub jego materializacji dla zdefiniowanej grupy osób
- Poziom nauczania
- Grupa wiekowa

Cecha językowo- etniczna

Pole 386

- Przynależność autora dzieła do kręgu kulturowego
- Kryteria językowe, narodowościowe, etniczne i inne kulturowe
- Stosowane w opisach dzieł literackich, sztuki, fotografii, muzyki, projektach architektonicznych

Odbiorca / przeznaczenie i cecha językowo-etniczna

Odbiorca przeznaczenie

Pole 385

- Encja indeksowana w polach 385 rekordu bibliograficznego
- Wyrażenie wprowadzające w podpolu |m wskazujące na typ przeznaczenia zdefiniowanego w podpolu
- Stosuje się opis wielokrotny

Cecha językowo- etniczna

Pole 386

- Encja indeksowana w polach 386 rekordu bibliograficznego
- Zapis w postaci dziedziny i przymiotnika wyrażającego cechę językowo-etniczną
- wyrażenie wprowadzającym „Przynależność kulturowa” zapisywane w podpolu |m
- Stosuje się opis wielokrotny

Odbiorca / przeznaczenie i cecha językowo-etniczna

Przykłady

Pola 385 i 386

Podręcznik dla II klasy gimnazjum

385 __ |m Poziom nauczania |a Gimnazjum

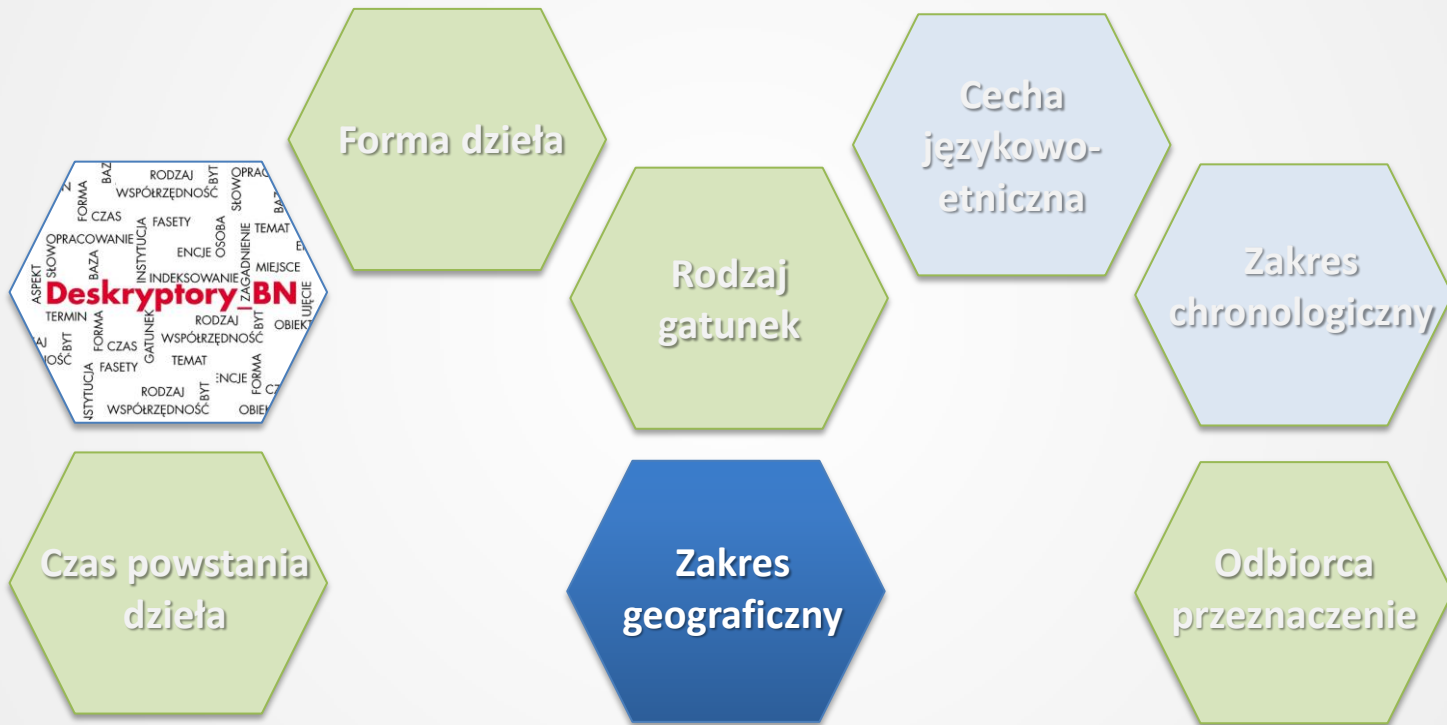
385 __ |m Poziom nauczania |a Klasa 2

Powieść młodzieżowa angielska

385 __ |m Grupa wiekowa |a Młodzież

386 __ |m Przynależność kulturowa |a Literatura angielska

Układ encji indeksowanych DBN

Zakres geograficzny

Zakres geograficzny

Pole 651

- Lokalizacji geograficzna przedmiotu i pozostałych encji opisu przedmiotowego

Zakres geograficzny

Zakres geograficzny

Pole 651

- Najbardziej rozpowszechniona nazwa w języku polskim lub w języku obcym, jeżeli nie istnieje polski egzonim
- Nazwy w szyku naturalnym
- Obligatoryjne dopowiedzenia lokalizujące i identyfikujące (typ lub rodzaj obiektu geograficznego)
- Rezygnacja ze stosowania skrótów
- Odstąpienie od poziomego zapisu nazw obiektów w miejscowościach
- Uzupełnienie relacji w bazie deskryptorów między deskryptorami dla obiektów geograficznych

Zakres geograficzny

Przykłady

Pola 651

~~651 | a Warszawa | x Kościół św. Anny~~

650 | a Kościół św. Anny (Warszawa)

~~651 | a Kraków (woj. Małopolskie) | x ulica Szewska~~

651 | a Ulica Szewska (Kraków)

~~651 | a Kraków (woj. małopolskie) | x Sukiennice~~

650 | a Sukiennice (Kraków)

Układ encji indeksowanych DBN

Przedmiot i klasa treściowa / dziedzina

Pole 650

Przedmiot

- Deskryptory denotują pojęcia bytów przedstawionych w dziele
- Stosuje się wykładnię wyszczególniającą
- Przejmuje się jako deskryptor najbardziej rozpowszechnioną nazwę w języku polskim
- Encję indeksuje się w polach 650 rekordu bibliograficznego
- Stosuje się opis wielokrotny

Pole 658

Klasa treściowa
dziedzina

- Deskryptory denotują klasę treści, tzn. ujęcia w jakim zostały przedstawione przedmioty w opracowywanym dziele.
- Ujęcia redukuje się do ogólnych klas treściowych w postaci dziedzin
- Formę deskryptora przejmuje się z ustalonego wykazu deskryptorów ujęciowych
- Encję indeksuje się w polach 658 rekordu bibliograficznego
- Stosuje się opis wielokrotny

Treść i przedmiot

Jeden przedmiot

Wiele ujęć

Wiele przedmiotów

Jedno ujęcie

Treść i przedmiot

Niepełnosprawni

Sport i rekreacja

Transport i logistyka

Rozwój osobisty

Prawo i ochrona prawna

Motoryzacja

<https://openclipart.org/>

Treść i przedmiot

**Ekonomia i
gospodarka**

Układ encji indeksowanych DBN

Baza Deskryptorów BN

Kontrola wszystkich autoryzowanych punktów dostępu

Relacje między deskryptorami w bazie

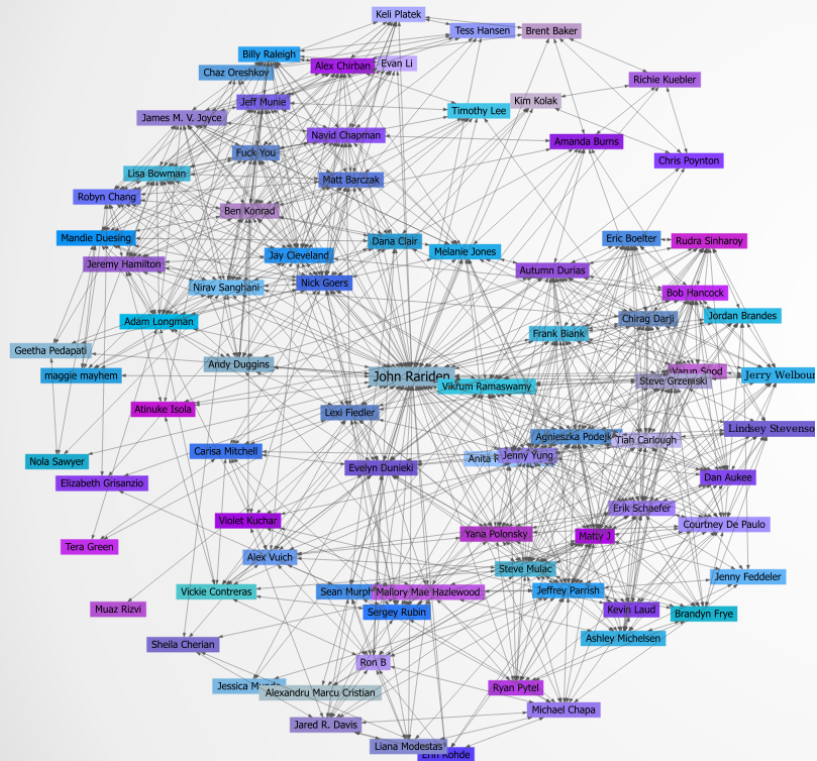
Integralny element systemu wyszukiwawczego

Relacje logiczne w Bazie Deskryptorów BN

Relacja logiczna podrzędności

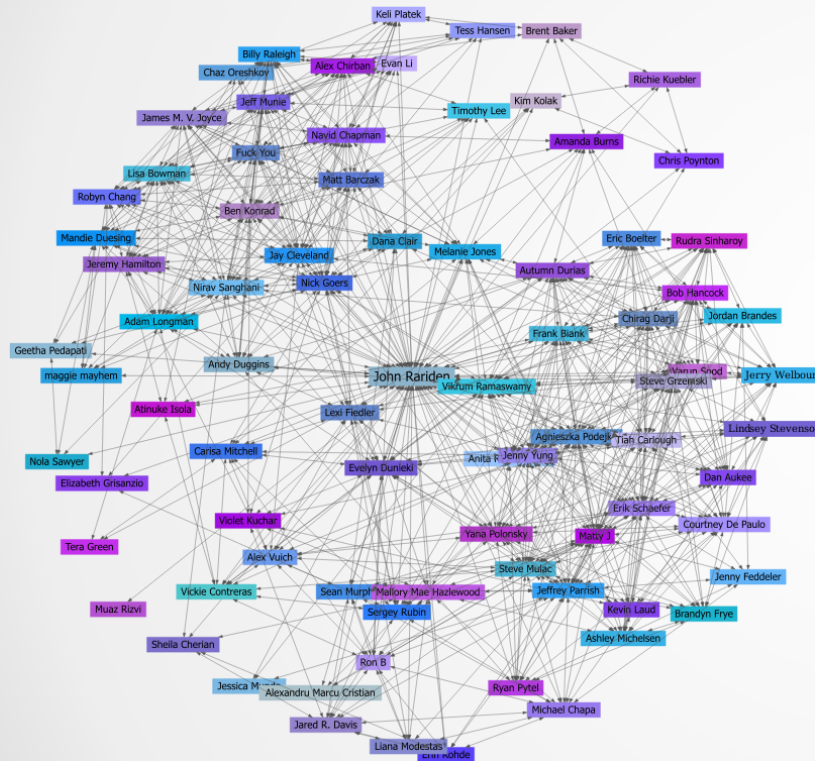
$P(x)$ denotowane przez $DP(x)$ pozostaje w relacji podrzędności do $P(y)$ denotowanego przez $DP(y)$, wtedy i tylko wtedy, gdy każdy desygnat $DP(x)$ jest desygnatem $DP(y)$ i istnieje przynajmniej jeden desygnat $DP(y)$, który nie jest desygnatem $DP(x)$

150 |a Lekarze

550 |w h |a Chirurdzy

Relacje logiczne w Bazie Deskryptorów BN

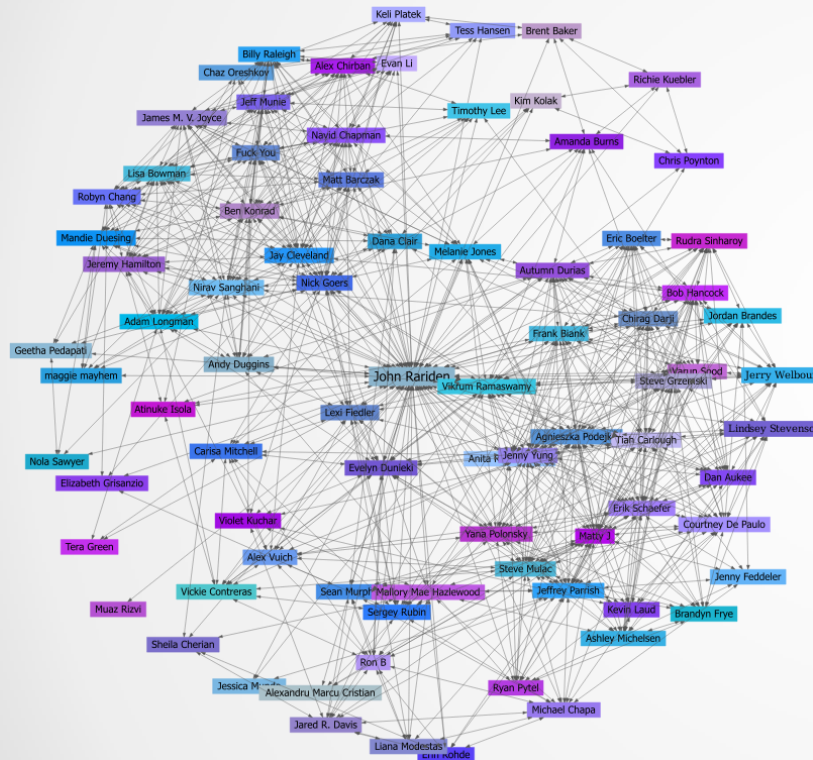
Relacja logiczna nadrzędności

$P(x)$ denotowane przez $DP(x)$ pozostaje w relacji nadrzędności do $P(y)$ denotowanego przez $DP(y)$, wtedy i tylko wtedy, gdy istnieje przynajmniej jeden desygnat $DP(x)$, który nie jest desygnatem $DP(y)$ i każdy desygnat $DP(y)$ jest desygnatem $DP(x)$

150 | a Geometria wykreslna

550 | w g | a Geometria

Relacje logiczne w Bazie Deskryptorów BN

Relacja logiczna asocjacji

Między $P(x)$ i $P(y)$ zachodzi relacja asocjacji, wtedy i tylko wtedy, gdy istnieje taka wartość $ADP(x)$, która jest równa wartości $DP(y)$

Lekarze → Medycyna

Pług → Orka

Pszemica → Kasza manna

A word cloud centered around the main title "Deskryptory BN". The words are arranged in a roughly circular pattern around the center. The central text is in a large, bold, red font. The surrounding words are in a smaller, black, sans-serif font and are oriented vertically or horizontally. The words include: ASPEKT, SŁOWO, OPRACOWANIE, BAZA, INSTYTUCJA, FASETY, OSOBA, ENCJE, TEMAT, INDEKSOWANIE, ZAGADNIENIE, MIEJSCE, UJĘCIE, RODZAJ, BYT, OBIEKT, WSPÓŁRZĘDNOŚĆ, CZAS, GATUNEK, and TERMIN.

Deskryptory BN

ASPEKT SŁOWO OPRACOWANIE BAZA INSTYTUCJA FASETY OSOBA ENCJE TEMAT
INDEKSOWANIE ZAGADNIENIE MIEJSCE UJĘCIE
RODZAJ BYT OBIEKT
WSPÓŁRZĘDNOŚĆ CZAS GATUNEK TERMIN

Dziękuję za uwagę

Jakub Kalinowski

Instytut Bibliograficzny

Pracownia Deskryptorów Biblioteki Narodowej

j.kalinowski@bn.org.pl

DESKRYPTORY BIBLIOTEKI NARODOWEJ

Propozycja zmian w opracowaniu zbiorów bibliotecznych
w dobie sieci semantycznej

Warszawa, 20-21 kwietnia 2015 r.